

Raadsplein besluitvormend

Datum 18 juni 2018

onderwerp   Circulaire Economie
portefeuillehouder   René de Heer
informant   Maar, Janna van (2612)
medeopstellers
afdeling   Ruimte en Economie
bijlagen   Voorstel: Informatienota Circulaire Economie

Voorgesteld besluit raad

Kennis te nemen van: een overzicht van de besluiten rondom de Strategische Opgave Circulaire Economie die genomen zijn in het eerste kwartaal van 2018.

Informatienota voor de raad

Datum 14 maart 2018

Onderwerp	Circulaire Economie
Versienummer	0.1

Portefeuillehouder

Informant J. Fleer en E. Roetman
Afdeling Ruimte en Economie / OW
Telefoon 038 498 3266
Email J.Fleer@zwolle.nl
Bijlagen

Wij stellen u voor kennis te nemen van: een overzicht van de besluiten rondom de Strategische Opgave Circulaire Economie die genomen zijn in het eerste kwartaal van 2018.

Datum 14 maart 2018

[Toelichting op het voorstel](#)

Inleiding

In de Perspectiefnota Zwolle 2018-2020 is het volgende doel omschreven om de Circulaire Economie te versnellen: Zwolle moet deel uitmaken van de circulaire economie voordat de mondiale teruglopende beschikbaarheid en leverbetrouwbaarheid van grondstoffen een probleem wordt. Met een circulaire economie wordt de waarde van grondstoffen zoveel mogelijk behouden door optimaal gebruik van materialen die na gebruik opnieuw worden gebruikt of hoogwaardig worden gerecycled. Dit leidt tot nieuwe werkgelegenheid en minder energieverbruik, restafval en uitstoot van CO₂. Dit is vertaald in de volgende vier speerpunten:

- *Stimulering en innovatie* – Samenbrengen van deskundigheid en initiatieven met als doel de circulaire economie te versnellen. Kennisinbreng door partners en leren door te doen;
- *MKB* – Stimuleren en faciliteren van het MKB bij transitie naar de circulaire economie;
- *Nieuwe werkgelegenheid* – Faciliteren van initiatieven die nieuwe werkgelegenheid bevorderen;
- *Circulaire Stad* – Het sluiten van materiaalkringlopen in de stad waardoor reststromen geen afval maar nieuwe grondstoffen worden.

Binnen deze opgave zijn er verschillende projecten/initiatieven gestart in de eerste maanden van 2018 om de circulaire economie te versnellen: Cirkelstad, voortzetting samenwerking Windesheim, Circular Challenge, Agri & Food Cluster en Reshoring. In deze memo worden deze vijf projecten kort behandeld. Er is hierbij nadrukkelijk gekozen voor een eenmalige investering in 2018 met als doel dat de investering leidt tot een langdurige impact.

Kernboodschap

De volgende projecten zijn goedgekeurd:

Zwolle Cirkelstad

Gemeente Zwolle is overeengekomen om lid te worden van Cirkelstad. Cirkelstad is een consortium van steden die de transitie naar een circulaire economie willen versnellen door gesloten materiaalkringlopen in de bouwsector te organiseren.

Cirkelstad gaat uit van een 'bottom up' aanpak door het creëren van praktijkgemeenschappen (Communities of Practice). Een groep van koplopers begeleid door een zogenaamde Cirkelstad Spinner pakt met elkaar concrete cases aan in de stad, creëert en deelt kennis en breidt stapsgewijs het betrokken netwerk uit. Dit is een aanpak die uitstekend heeft gewerkt in de zeven steden die al deelnemen in Cirkelstad. De Cirkelstad spinner voor Zwolle en de regio is daarom onderdeel van de afspraak met Cirkelstad. De spinner:

- ondersteunt bestaande coalities;
- faciliteert partijen bij het delen van kennis en inzicht;
- zorgt dat er nieuwe opgaven binnenkomen;
- organiseert events.

Naast de spinner faciliteert Cirkelstad voor een samenwerking en kennisdeling tussen private en publieke partijen in Nederland. Zwolle neemt deel aan het netwerk door verschillende praktische bijeenkomsten, workshops en de Cirkelstad Academy. Ook krijgt de gemeente Zwolle via Cirkelstad

Datum 14 maart 2018

gericht advies over circulair inkopen met als doel om te komen tot een aantal projecten die circulair worden ingekocht en uitgevoerd.

Zwolle is lid geworden voor de duur van 1 jaar; tijdens dit jaar spant door de Cirkelstad zich in om in 2019 en 2020 Cirkelstad Zwolle te continueren op basis van private bijdragen. Aan het eind van het jaar wordt de samenwerking met Cirkelstad geëvalueerd. De totale bijdrage vanuit Gemeente Zwolle voor Cirkelstad is € 30.000.

Voorbeeld: In het najaar van 2018 wordt een eerste bijeenkomst georganiseerd over inkoop voor inkopers uit regio Zwolle. Bij deze sessie gaat Erick Wuestman in op Rapid Circular Contracting (RCC). Bestaande inkoopprocessen zijn vaak niet toereikend om te komen tot circulaire oplossingen. RCC is een methodiek die leveranciers uitdaagt om te komen met innovatieve oplossingen en circulaire ambities. RCC voldoet aan het Europese aanbestedingsrecht en kan inkopers helpen bij het opstellen van een circulaire aanbesteding.

Samenwerking Windesheim

Binnen de opgave Circulaire Economie werkt Gemeente Zwolle samen met Hogeschool Windesheim. Het doel hierbij is om de circulaire economie in de stad en in het onderwijs te versnellen. De samenwerking centreert zich rondom de speerpunten: MKB, werkgelegenheid en Circulaire Stad. Vanuit Windesheim worden studenten o.a. ingezet bij een door Windesheim ontwikkelde circulaire scan van het MKB, de Rabo Circular Challenge en een verkenning van circulair bouwen. In 2018 gaat het om ruim 100 studenten die met bedrijven en instellingen aan de slag gaan met de Circulaire Economie. Mede doordat Windesheim vanaf de start betrokken is bij veel initiatieven, vraagt dit om een actieve bijdrage van onderzoekers en docenten vanuit de Hogeschool. In samenwerking met SMART Zwolle heeft Windesheim ook een digitale kaart ontwikkeld waarop de verschillende circulaire initiatieven in Zwolle worden weergegeven. Hierop is weergegeven waar in Zwolle circulaire initiatieven worden ontplooid en wie het aanspreekpunt is. De inzet van Windesheim is om vanuit de samenwerking nieuwe projecten en lesprogramma's te ontwikkelen die in de komende jaren gebruikt kunnen worden.

Er is een maximumbedrag van € 45.000 begroot voor kosten vanuit Windesheim als er capaciteit moet worden vrijgemaakt om Gemeente Zwolle te ondersteunen bij de opgave voor Circulaire Economie. Doordat de samenwerking is aangegaan met het startende Lectoraat Circulaire Economie, is ook het doel dat deze groep na 2018 met andere financieringsbronnen verder gaat met het versnellen van de circulaire economie door middel van onderzoek en onderwijsontwikkeling.

Voorbeeld: In september 2018 starten drie groepen studenten die actief gaan meedenken over de circulaire economie. Samen gaan zij nadenken over de vraag hoe een circulaire wijk in Zwolle eruit kan komen te zien. De studenten kijken hierbij naar een nog te ontwikkelen gebied in Stadshagen en hun werk is bedoeld om ontwikkelaars in de toekomst te inspireren om werk te maken van de circulaire economie. Vanuit drie studierichtingen starten de studenten: bouwkunde, mobiliteit en bedrijfskunde. Na een startbijeenkomst met o.a. BPD, ROVA, Deltawonen en de Rabobank gaan de studenten aan de slag. Zij presenteren hun project in het eerste kwartaal van 2019.

Deelname Circular Challenge

Datum 14 maart 2018

De Rabobank organiseert met ondersteuning van KMPG een Circular Challenge voor bedrijven in de IJselfdelta. Circulair ondernemen wordt hierin belicht als een vernieuwing die in de Nederlandse economie en maatschappij is ontstaan. Op lokaal en regionaal niveau begint deze vernieuwing; daar waar bedrijven, kennisinstellingen en lokale en regionale overheden elkaar vinden. De circulaire economie wordt daarom belicht als onderdeel van toekomstgericht ondernemen.

Om de Circulaire Economie aan te jagen wordt de Circular Challenge georganiseerd. Het doel is dat bedrijven en instellingen binnen dit programma hun eigen inzichten verder verkennen en met elkaar delen. Het programma gaat over verbinden van lokale bedrijven en instellingen in de regio Zwolle om de transitie van lineair naar circulair mogelijk te maken. Het programma faciliteert organisaties om ook aan de slag te gaan met circulaire economie: van plan naar actie.

Er is inmiddels een groep van ruim 25 bedrijven betrokken bij deze challenge. Vanuit bedrijfsvoering participeert Gemeente Zwolle in dit programma als één van de deelnemers om met deze bedrijven te leren over de circulaire economie in de praktijk. De kosten voor deelname door Gemeente Zwolle aan de challenge zijn € 7.000.

Reshoring

Reshoring is het terughalen en het bewust behouden van productieactiviteiten in de regio. Naast het letterlijk terughalen van productie uit lagelonenlanden, ondernemers stimuleren te (blijven) produceren in de regio en in te (blijven) kopen bij regionale toeleveranciers.

De hele productieketen – kennisintensieve ontwikkeling en het feitelijke maken – wordt weer steeds meer bij elkaar gebracht. De combinatie van 3D-printen, het gebruik van internet en robotica en open software zal volgens een toenemend aantal experts leiden tot een nieuwe, schone industriële revolutie. Deze ontwikkeling in de 'smart industry' biedt grote kansen, niet alleen voor grote industriële bedrijven, maar ook voor het MKB in de regio. Een afgeleide van deze trend is: 'Reshoring'.

Bij veel bedrijven gaat het terughalen en behouden van productie gepaard met gerichte investeringen in smart industry, bijvoorbeeld op het gebied van robotisering. Dat laat onverlet dat het nog altijd gaat om een significant aantal nieuwe banen die er anders niet zouden zijn geweest. Zo werken er bijv. bij Capi in Tilburg, na de Reshoring zo'n 60 mensen van wie een groot deel voorheen een afstand tot de arbeidsmarkt had. Deels omdat de afstand tot de arbeidsmarkt niet altijd wordt veroorzaakt door een beperking bij de werkzoekende maar door het ontbreken van geschikte functies voor lager opgeleiden.

Vaak is het voor ondernemers niet duidelijk wat het betekent als (bepaalde) bedrijfsactiviteiten naar het buitenland worden verplaatst (outsourcing), of wanneer men activiteiten weer terughaald naar Nederland (Reshoring). De Reshoring Connection, een initiatief van de universiteit van Tilburg, Gemeente Tilburg en Midpoint Brabant, ontwikkelden daarom de Reshoring Tool, een planmatige aanpak die ondernemers ondersteunt bij locatieafwegingen.

De bewustwording van de effecten van Reshoring staat centraal. De Reshoring Tool is het startpunt voor strategisch advies betreffende locatiebeslissingen. De Reshoring Tool maakt voor ondernemers inzichtelijk wat de effecten zijn van het outsourcen en in het bijzonder het reshoren van bedrijfsactiviteiten. De tool richt zich voornamelijk op het MKB / groot MKB. Het Groot Bedrijf heeft hiervoor vaak eigen expertise in huis.

In de pilot willen we in 2018 zoveel mogelijk bedrijven stimuleren deel te nemen aan de planmatige aanpak en de toepassing van de Reshoring tool. Die pilot wordt voorbereid door een aantal

Datum 14 maart 2018

accountmanagers (economie en WRA/Wezo) en een aantal bedrijven die in een korte verkenning in de praktijk ervaring opdoen met de aanpak en het tool. Zij worden getraind en begeleid door de Reshoring Connection. Met elkaar komen ze tot een Zwolse aanpak en plan voor het opschalen naar de pilot in 2018. De ondernemers zijn in de verkenning belangrijk om de Tilburgse aanpak af te stemmen op de Zwolse situatie en zijn bij de pilot in 2018 de ambassadeurs voor hun collega ondernemers. De kosten van de pilot bedragen € 25.000. Daaronder vallen de licentiekosten van de aanpak en de begeleiding door Reshoring Connection van de verkenning en de uitvoering van de pilot. Daar valt niet onder de inzet van de accountmanagers als coach. Uitgangspunt daarbij is dat Reshoring een van de onderwerpen is of moet worden voor gesprekken tussen accountmanagers en ondernemers.

Voorbeeld: op het zomersymposium 2017 was het thema afgelopen jaar Reshoring. Bij deze bijeenkomst vertelde de producent van gezelschapsspellen Goliath over hun locatie beslissingen. Universiteit Tilburg introduceerde daar hun tool aan ondernemers om een weloverwogen locatiebeslissing te nemen. In de daarop volgende maanden hebben medewerkers van de WEZO, Gemeente Zwolle en Windesheim gesprekken gehouden met ondernemers over reshoring en de tool van Universiteit Tilburg beschikbaar gesteld aan Zwolse ondernemers. Op dit moment wordt contact gezocht met o.a. VNO-NCW zodat de tool ook breder beschikbaar wordt voor ondernemers.

Agri & Food Binnen het Agri & Food Cluster van Regio Zwolle wordt de biologische cyclus van de circulaire economie met als doel dat afvalstromen zoals maaisel, huishoudelijk GFT afval, afvalwater en riool slib benut kunnen worden als grondstoffen.

Het circulaire systeem kent twee kringlopen: een technische kringloop, die gericht is op dat producten en onderdelen op een hoogwaardige niveau opnieuw gebruikt kunnen worden. Daarnaast is er een biologische cyclus, gericht op verbruiksgoederen, waarin materialen zo optimaal mogelijk worden benut omdat geen afval te worden maar bouwstenen van de de natuur. Met het Agri & Food Cluster worden circulaire initiatieven ontplooid in biologische cycli van regio Zwolle. Dit doet Gemeente Zwolle samen met verschillende andere gemeenten in Regio Zwolle. Het doel is dat verspilde voeding en reststromen zoals maaisel, huishoudelijk GFT afval, afvalwater en riool slib niet langer afval zijn, maar benut kunnen worden om daarna opnieuw grondstoffen te worden in de natuur. Zo bevatten grassen vezels die gebruikt kunnen worden om materialen te verstevigen. Zo zijn er inmiddels al eierdozen en bouwmaterialen ontwikkeld op basis van dit soort agrivezels. En uit het plantensap van deze grassen zijn eiwitten te destilleren die gebruikt kunnen worden als diervoeding en voor industriële toepassingen. Naast dit voorbeeld zijn er tal van toepassingen voor grondstoffen die nu nog als afval bestempeld worden.

Binnen Regio Zwolle hebben verschillende gemeenten zich verbonden aan dit cluster voor de komende vier jaar. De gemeenten Hardenberg, De Wolden, Raalte, Kampen en Dronten hebben dit toegezegd en nemen ieder deel voor € 20.000 per jaar (Dronten betaalt € 40.000 in-kind). De provincie investeert al in het cluster en blijft dat doen. De gemeenten Urk en Noordoostpolder doen mee op basis van projecten. De gemeenten Ommen, Oldebroek, en Olst-Wijhe hebben het voorstel in beraad en treden toe bij een positief besluit. Naast de gemeenten, lopen er ook gesprekken met verschillende marktpartijen voor deelname. Gemeente Zwolle heeft toegezegd om voor de komende vier jaar €80.000 bij te dragen aan het Agri en Food Innovatiecluster voor de circulaire economie.

Voorbeeld: Binnen Agri & Food worden nieuwe innovaties ontwikkeld zodat organische reststromen op een zo hoogwaardige manier worden gebruikt. Zo wordt samengewerkt met The Green East waar een

Datum 14 maart 2018

voormalige varkensproefboerderij is omgebouwd tot een onderzoeks- en innovatiecentrum. Verschillende startende ondernemers zijn hier gevestigd en ontwikkelen met nieuwe producten en een business model.

Consequenties

Deze projecten worden bekostigd uit het budget dat is gereserveerd voor de Strategische Opgave Circulaire Economie.

Communicatie

Over deze voorstellen is gecommuniceerd met de betrokken organisaties en de kwartiermakers van de circulaire economie in de stad Zwolle.

Vervolg

In het komende jaar wordt verder gewerkt met partijen uit de stad om de circulaire economie te versnellen. Deze transitie is een proces van jaren waarin steeds nieuwe uitdagingen naar voren komen. In de komende jaren zal het steeds belangrijker worden dat wat nu de onderstroom is van de circulaire economie, onderdeel wordt van een nieuwe bovenstroom in Zwolle.

Openbaarheid

Het voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

besluit

Zwolle

Jaargang

Kenmerk 45853

Onderwerp Circulaire Economie

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 22-05-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 18 juni 2018,

de voorzitter,

de griffier,